

Etapele creatiei in opera lui Lucian Blaga - a doua parte

Divinitatea captiva este eliberata prin joc, intr-un elan cosmic de sacralizare, de spiritualizare si creatie ingenua. Poate ca aceasta bucurie abisala, cum o numeam, este mai aproape de tragic decat de reversul tragicului, constituind insa, totodata, si o depasire a acestuia. Aproape ca nici nu mai are sens, la Blaga, disocierea intre nocturn si diurn, intre sacru si profan.

Toate contrastele se dizolva, pana la urma, in extaz. Ba, am putea spune, chiar si surexcitarea eului, asemeni tipatului expresionist, se sublimeaza frenetic in extazul cel mai pur. Wilhelm Worrihger definea cu exactitate sindromul expresionist (la care era conectat din plin si Lucian Blaga): "Barocul era o chemare vie, expresionismul trebuie sa strige. Numai in strigat dispare timbrul personal, numai in strigat ajungi la o unificare altfel de neatins, ai iluzia unei comuniuni suprapersonale". Dionisiacul e atenuat considerabil in volumul urmator, Pasii profetului, inspirat mai mult de cultul lui Pan, zeitate a naturii amortite, perfect impacate in sine. Panismul e starea de toropeala oarba, edenica, expresie a indiferentei senine a firii si a unei beatitudini cosmice covarsitoare. Eul poetic se regaseste in acest lirism intens, extatic, al contopirii totale cu sevele pamantului, in imagini apartinand unui bucolism puternic stilizat. Cum s-a spus, acum "lumea se infatiseaza perceputa de jos, de la radacina ierburilor, e reconstituita din senzatii primare, caldura, umezeala, atingeri moi" (Ov. S. Crohmalniceanu, Literatura romana si expresionismul).

In a doua etapa, se produce asa numita "ruptura ontologica" in universul liric blagian, incepand cu volumul In marea trecere (1924) si accentuata in Lauda somnului (1929). Este de sesizat mai intai o profunda modificare a limbajului poetic: poezia lui Blaga, asemenea poeziei moderne, tinde tot mai mult catre o interioritate pura, fara imagini. Poetul lasa impresia ca poate contempla direct esentele si principiile lucrurilor. Totodata, insa, Blaga devine poetul "tristetii metafizice", provocata de disparitia timpului para-disiac, instaurand un ritual al "tagaduirilor" existentiale si al spaimei de neant: "Mama, €" nimicul - marele! / Spaima de marele imi cutremura noapte de noapte gradina". Feeria sacrata extatica nu se mai revarsa peste lucruri ca altadata. Ii ia locul sentimentul crizei aporetice a realului, adica sentimentul pierderii definitive a divinului (aspect semnalat prima data de C. Fantaneru).

Acesta porneste de la cunoscutul Psalm, care arunca de la primele versuri o lumina dramatica asupra raportului cu divinitatea, inlocuita treptat prin attributele sale, pe masura ce se topesc in elementele transfigurate ale cosmosului. Poetul introduce, in ecuatie cu divinul, interogatia si sentimentul frustrarii ontologice: "O durere totdeauna mi-a fost singuratatea ta ascunsa / Dumnezeule, dar ce era sa fac? / Cand eram copil ma jucam cu tine / si-n inchipuire te desfaceam cum desfaci o jucarie. / Apoi salbaticia mi-a crescut, / cantarile mi-au pierit, / si fara sa-mi fi fost vreodata aproape / te-am pierdut pentru totdeauna / in tarana, in foc, in vazduh si pe ape".